партнерстві, руйнує бар'єр між педагогом і вихованцем. Гра допомагає дитині краще пізнати себе і навколишній світ.

Висновок.Для досягнення максимального ефекту необхідно змінювати стандартнівимоги до гри з дітьми, що мають відхилення в стані здоров'я. У центрі уваги має бути не тільки прагнення до вдосконалення рухів та підвищення результативності, а й надання можливості дітям незалежно від ступеня складності порушення відчувати радість від своїх індивідуальних досягнень в процесі гри, що може прискорити пристосування дитини з відхиленнями в стані здоров'я до умов соціального середовища.

Література

1. Андрущенко Т. Ю. Коррекционные и развивающие игры для детей 6-10 лет:учебное пособие [Текст] / Т.Ю. Андрущенко, Н.В. Карабекова. – М. : Академия, 2004. – 96 с.
2. Веневцев С.И. Оздоровление и коррекция психофизического развития детейс нарушением интеллекта средствами адаптивной физической культуры / С.И.Веневцев, А.А. Дмитриев. – М. Советский спорт, 2004. – 84 с.
3. Геллер Е.И. Основные функции подвижных игр и проблемы дальнейшегоих внедрения в практику физкультурного движения / Е.И. Геллер //Теория и практикафизической культуры. – 1988. – № 3. – С. 20-22.
4. Дворкина Н.И. Методика сопряженного развития физических качеств ипсихических процессов у детей 3-6 лет на основе подвижных игр [Текст] : учебно-методическое пособие / Н.И. Дворкина. – М. : Советский спорт, 2005. – 184 с.
5. Страковская В.Л. Подвижные игры в терапии больных и ослабленных детей / В.Л. Страковская. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Медицина, 1987. – 240 с.
6. Частные методики адаптивной физической культуры: учебное пособие / Под ред. Л.В. Шапковой. – М. : Советский спорт, 2004. – 464 с.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АДАПТИВНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Лук'янова О. В.
Університет Ушинського, м Одеса, Україна

Анотація. Визначено два основних підходи у формуванні теорії методики адаптивної фізичної культури, які припускають поглиблене вивчення конкретних методів для різних категорій людей з фізіологічними та психологічними вадами.

З кожним роком збільшується кількість людей з різними фізіологічними та психологічними вадами, пов'язаної зі складними виробничими процесами, військовими конфліктами, погіршенням екології, що сприяють тимчасової або повної втрати буди-яких можливостей організму людини. Це і призвело до появи такого поняття, як адаптивна фізична культура. Її об'єктом є люди, які втратили життєво важливі функції на тривалий проміжок часу або на завжди. Всім цим людям потрібна адаптація до нового способу життя. Тому в практиці затвердилися два основних підходи у формуванні теорії методики адаптивної фізичної культури.

Перший підхід – експериментальний пошук, перевірка і наукове обґрунтування приватних методик у сфері фізичного виховання. Це ефективний плідний шлях. Основні напрямки вже наявних досліджень – це пошук раціональних засобів, методів організаційних форм.

Другий підхід – узагальнення досвіду роботи з людьми, з фізіологічними та психологічними вадами, який вже має свої досягнення й успіх. Здійснюють цю роботу педагоги, і просто ентузіасти. Силами педагогів-новаторів створюються індивідуальні учбово-оздоровчі програми, приватні методики для окремих нозологічних груп людей з фізіологічними та психологічними вадами. Неповна і не завжди бездоганна інтерпретація медичних відомостей про патологію пацієнтів часто не приводить до бажаних результатів.

І перший, і другий підходи припускають насамперед поглиблене вивчення конкретних методів адаптивної фізичної культури для різних категорій людей з фізіологічними та психологічними вадами.

Разом з тим глибоке пізнання, проникнення в суть явища, на думку В.К. Бальсевича, можливе тільки при освоєнні всіх рівнів знань, і перший з них філософське осмислення, створення методологічної бази дисципліни. Специфічність поняття «адаптивна фізична культура» виражається у доповнюючому понятті «адаптивна», яке підкреслює її призначення для людей з відхиленнями в стані здоров'я. Це припускає, що фізична культура у всіх її проявах повинна стимулювати позитивні реакції в системах і функціях організму, формуючи тим самим необхідні рухові координації, фізичні якості,

здібності, спрямовані на життєзабезпечення, розвиток і вдосконалення організму людей з фізіологічними та психологічними вадами.

Фізична культура природно сполучає в собі не тільки біологічне, але й соціальне. Фізичне в людині відіграє роль механізмів, за допомогою яких, здійснюються його соціальні функції. У життєдіяльності людей з фізіологічними та психологічними вадами саме біологічний стан організму відбиває соціальний прояв особистості, ступінь її соціальної адаптації. Тому магістральним напрямком адаптивної фізичної культури є формування рухової активності як біологічного і соціального факторів впливу на організм і особистість людей з фізіологічними та психологічними вадами.

Пізнання сутності цього явища може стати методологічним фундаментом теорії адаптивної фізичної культури. Адаптивна фізична культура покликана за допомогою раціонально організованою рухової активності та природного стимулу життєдіяльності, використовуючи збережені функції, залишкове здоров'я, природні фізичні ресурси і духовні сили людей з фізіологічними та психологічними вадами, максимально наблизити психофізичні можливості організму особистості до самореалізації в суспільстві. Після більшості ушкоджень в організмі людини повного відновлення зруйнованих органів не відбувається, і функціональна система, яка сформувалася на етапі термінованої компенсації, зберігається протягом всього подальшого життя людини. Таке положення найчастіше спостерігається при ампутації кінцівок, при ушкодженні парних внутрішніх органів, шлунково-кишкового тракту. Причому у всіх цих ситуаціях недосконала термінова компенсація перетворюється на надійну, довгострокову. Основа дострокова компенсація полягає у формуванні структурного сліду в компенсуючій системі. Суть його в тому, що в процесі компенсації активізація синтезу нуклеїнових кислот і білків не тільки реалізується в клітинах одного виконавчого органу, на який припадає збільшене навантаження, але й сприяє виникненню певних структурних змін у всіх органах функціональної компенсуючої структури. Аналогічні компенсаторні процеси відбуваються при втраті зору, коли загострюється слух, і навпаки при порушенні слуху компенсуючи функцію бере на себе зір.

А. С. Солодков, аналізуючи морфофункціональні реакції і людей з фізіологічними вадами після ампутації кінцівки, виділив наступні

закономірні процеси, які обов'язково супроводжують довготривалу адаптацію: зміна взаємодії регуляторних механізмів; мобілізація і використання фізіологічних резервів організму; формування спеціальної функціональної системи адаптації до конкретної діяльності.

Велике значення для розуміння процесу формування функціональної системи, яка компенсує ушкодження, мають дослідження П.К. Анохіна. Він сформулював кілька загальних принципів, які можуть бути застосовані до всіх компенсаторних процесів. Так, наприклад, ушкодження, нижньої кінцівки викликає порушення рівноваги й акту ходьби. Це спричиняє зміну інформації від рецепторів вестибулярного апарату, рецепторів шкіри, а також зорових рецепторів. В результаті переробки цієї інформації аналізаторами центральної нервової системи функція моторних центрів і м'язових груп перебудовується таким чином, щоб відновити рівновагу і у зміненому вигляді здійснити акт ходьби (принцип сигналізації про дефект). По мірі збільшення ушкодження сигналізація про дефект зростає, втягуючи в компенсацію нові нервові центри і відповідні м'язові групи (принцип прогресивної мобілізації запасних компенсаторних механізмів). Потім по мірі ефективного здійснення компенсації склад аферентного імпульсного потоку скорочується, виключаючи певні відділи функціональної системи, які раніше брали участь у здійсненні компенсаторної діяльності (принцип зворотнього аферентування етапів відновлення порушених функцій). В остаточному підсумку формується стабільний анатомічний дефект, який забезпечує компенсацію – мінімальний ступінь кульгавості при даному ушкодженні. Такий механізм компенсації є загальним для будь-яких нозологічних груп інвалідів, і може бути використаний в адаптивній фізичній культурі для реабілітації людей з фізіологічними та психологічними вадами. на різних стадіях відновлення.

На думку Ф.З. Меєрсона, підтримка структурно-функціонального стану шляхом порівняно невисоких, але систематичних фізичних навантажень на органи й системи, які забезпечують компенсацію, – більш ощадливий варіант цього процесу, ніж багаторазові повторення деадаптації-реадаптації.

Таким чином, концепція залучення знань загально біологічних закономірностей функціонування організму розкриває один з можливих теоретичних підходів до методології адаптивної фізичної культури – нового напрямку в системі вищої професійної освіти.

Література

1. Бальсевич В. К. Феномен физической активности как социально-биологическая проблема / В.К. Бальсевич // Вопрос философии. – 1981. – №8. С.10.
2. Евсеев С. П. Адаптивнтая физическая культура, ее философия, содержание и задачи / С.П. Евсеев // Адаптивная физическая культура и функциональное состояние инвалидов. – 2000. – С.25-27.